

Αξιολόγηση των ΑΕΙ. Προβλήματα και προοπτικές. Η εμπειρία της Οδοντιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών από τη διαδικασία Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης

Α. Κοσιώνη*, Α. Κακάμπουρα**, Γ. Βουγιουκλάκης***

Το Οδοντιατρικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι ένα από τα πρώτα Τμήματα στην Ελλάδα τα οποία ολοκλήρωσαν τις διαδικασίες Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης όπως προβλέπονται από το νόμο υπ' αριθ. 3374/ 2005 περί της Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Οι διαδικασίες αξιολόγησης διεξήχθησαν και ολοκληρώθηκαν αρκετό καιρό πριν το Πανεπιστήμιο Αθηνών αποφασίσει να συμμετάσχει στη διαδικασία και να υποστηρίξει τεχνικά και διοικητικά τα Τμήματά του. Το Τμήμα προχώρησε στην αξιολόγηση στηριζόμενο αποκλειστικά στις δικές του δυνάμεις και με βάση την προηγούμενη εμπειρία από εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση, τη συνδρομή μελών ΔΕΠ με σχετικές εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρία, την υποστήριξη από τεχνικό και γραμματειακό δυναμικό χρηματοδοτούμενο από το Τμήμα και την υποστήριξη των μελών ΔΕΠ και των φοιτητών. Τα θετικά σημεία από τη διαδικασία περιλαμβάνουν κυρίως τη βαθιά γνώση των θετικών και αρνητικών σημείων του Προγράμματος Σπουδών και των αναγκαίων διορθωτικών παρεμβάσεων, ενώ τα αρνητικά σημεία περιλαμβάνουν κυρίως την πλήρη απουσία στήριξης και βοήθειας από το Κεντρικό Πανεπιστήμιο και την ίδια την Πολιτεία. Είναι σημαντικό τα πορίσματα από τη διαδικασία αξιολόγησης να συζητούνται εκτενώς στα αρμόδια όργανα του Τμήματος και να προγραμματίζονται βελτιωτικές κινήσεις, όπως επίσης είναι αναγκαίο η Πολιτεία να επιβραβεύει τα Τμήματα εκείνα τα οποία παρά τις αντίξοες εξωτερικές συνθήκες κάνουν σημαντικό αγώνα για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών τους προγραμμάτων.

ελληνικά στοματολογικά χρονικά 55: 187-193, 2011
παρελήφθη 13/7/2011 - εκρίθη 19/10/2011

Λέξεις κλειδιά: εσωτερική αξιολόγηση, εξωτερική αξιολόγηση, Οδοντιατρική Σχολή, διασφάλιση ποιότητας

- * Επίκουρη Καθηγήτρια Κινητής Προσθητικής Οδοντιατρικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος Ομάδας Εσωτερικής Αξιολόγησης
- ** Καθηγήτρια Οδοντικής Χειρουργικής Οδοντιατρικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος Ομάδας Εσωτερικής Αξιολόγησης
- *** Καθηγητής Οδοντικής Χειρουργικής Οδοντιατρικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος Ομάδας Εσωτερικής Αξιολόγησης

Η εργασία ανακοινώθηκε στην Ημερίδα ΜΟ.ΔΙ.Π ΕΚΠΑ στις 5 Ιουλίου 2011
(Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Οδοντιατρικό Τμήμα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) είναι ένα από τα πρώτα Τμήματα στην Ελλάδα τα οποία ολοκλήρωσαν τις διαδικασίες Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης όπως προβλέπονται από το νόμο υπ' αριθ. 3374/ 2005 περί της Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Με βάση το νόμο αυτό «το διδακτικό, ερευνητικό και κάθε άλλο έργο των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης υπόκειται σε διαρκή αξιολόγηση με σκοπό τη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας της έρευνας και διδασκαλίας, των σπουδών και των λοιπών υπηρεσιών που παρέχονται από αυτά στο πλαίσιο της αποστολής τους» (άρθρο 1). Το ιδι-

αίτερο στην όλη διαδικασία ήταν ότι το Τμήμα αποφάσισε να μετάρχει στην επίσημη κρατική αξιολόγηση ενώ το ίδιο το Κεντρικό Πανεπιστήμιο δεν υποστήριζε ακόμα τις διαδικασίες. Κάτω από αυτό το πρίσμα το Τμήμα προχώρησε στηριζόμενο αποκλειστικά στις δικές του δυνάμεις.

Στην εργασία αυτή θα αναφερθεί το ιστορικό της Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης του Οδοντιατρικού Τμήματος Αθηνών, οι παράγοντες εκείνοι που διευκόλυναν τη διαδικασία, οι θετικές και αρνητικές εμπειρίες που καταγράφηκαν και τέλος προτάσεις για τη βελτίωση του κεντρικού συστήματος Αξιολόγησης των Τμημάτων των Ελληνικών ΑΕΙ.

Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Οι Οδοντιατρικές Σχολές παρουσιάζουν σημαντικές ιδιαιτερότητες σε σχέση με τα άλλα Τμήματα ΑΕΙ.

- Υπάρχουν καταγεγραμμένες και διεθνώς αποδεκτές κατευθυντήριες οδηγίες για την προπτυχιακή Οδοντιατρική Εκπαίδευση στην Ευρώπη από την Association for Dental Education in Europe¹ καθώς επίσης και συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες για επιμέρους γνωστικά αντικείμενα^{2,6}. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί στόχοι των Τμημάτων είναι σε γενικές γραμμές προκαθορισμένοι με βάση διεθνή κριτήρια και οι εσωτερικοί και εξωτερικοί αξιολογητές έχουν συγκεκριμένα σημεία αναφοράς για να αξιολογήσουν το εκπαιδευτικό έργο.
- Οι Οδοντιατρικές Σχολές παρέχουν υπηρεσίες στοματικής υγείας σε πληθώρα ασθενών, ενώ υπάγονται αποκλειστικά στο Υπουργείο Παιδείας. Βρίσκονται σε απ' ευθείας σύνδεση με την τοπική κοινωνία την οποία και υπηρετούν πολλαπλά. Η κλινική άσκηση επί ασθενών αποτελεί περίπου το 30% του χρόνου του ΠΠΣ στο Τμήμα και διαρκώς αυξάνεται. Για να διασφαλιστεί το υψηλής ποιότητας κλινικό έργο των Οδοντιατρικών Σχολών απαιτείται σύγχρονη και καλά συντηρημένη υλικοτεχνική υποδομή, καθώς και εξειδικευμένο υποστηρικτικό τεχνικό και νοσηλευτικό προσωπικό.
- Πολλά βιοϊατρικά μαθήματα κυρίως στα πρώτα εξάμηνα σπουδών οργανώνονται και ελέγχονται από την Ιατρική Σχολή και συχνά παρέχονται σε συνδιδασκαλία με τους φοιτητές της Ιατρικής. Υπό αυτό το πρίσμα συχνά οι εκπαιδευτικοί σκοποί και στόχοι των μαθημάτων αυτών δεν ανταποκρίνονται στους εκπαιδευτικούς στόχους του Τμήματος, ενώ η εκπαιδευτική μεθοδολογία είναι συχνά ακατάλληλη για τους φοιτητές της Οδοντιατρικής.
- Μεγάλο μέρος του εκπαιδευτικού προσωπικού πιέζεται να ανταπεξέλθει των πολλαπλών καθηκόντων του. Αυτό αφορά ιδιαίτερα τα μέλη ΔΕΠ τα οποία πέραν του θεωρητικού και εργαστηριακού εκπαιδευτικού, ερευνητικού και διοικητικού έργου παρέχουν και πολύωρο κλινικό έργο στις Κλινικές της Σχολής, χωρίς καμία επιπλέον «επιβράβευση» σε οικονομικό επίπεδο ή και σε επίπεδο προσόντων ακαδημαϊκής «εξέλιξης».

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ. ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Το Τμήμα δεν θα ήταν σε θέση να ανταποκριθεί στο απαιτητικό και καινοτόμο για την ελληνική πραγματικότητα έργο της Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης αν δεν ίσχυαν οι πιο κάτω προϋποθέσεις.

- Σημαντική προηγούμενη εμπειρία από Εσωτερική και Εξωτερική Αξιολόγηση
- Υπάρχουσα καταγραφή όλων των μαθημάτων από τους Συντονιστές τους και ήδη εφαρμοζόμενη αξιολόγηση των μαθημάτων από τους φοιτητές
- Μέλη ΔΕΠ της ΟΜ.Ε.Α. με ιδιαίτερη εμπειρία και γνώσεις πάνω στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης, την εκπαιδευτική τεχνολογία και την εκπαιδευτική αξιολόγηση
- Μέλη ΔΕΠ της ΟΜ.Ε.Α. με ειδικές γνώσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών
- Τεχνική και γραμματειακή υποστήριξη καλυπτόμενη οικονομικά από το ίδιο το Τμήμα
- Μεγάλο αριθμό μελών ΔΕΠ με άπταιστη γνώση της Αγγλικής γλώσσας, αναγκαία προϋπόθεση για τη μετάφραση των Εκθέσεων και τη συζήτηση με τους εξωτερικούς αξιολογητές.

Ήδη από το 1999 με πρωτοβουλία του Τμήματος διεξήχθη Εσωτερική και στη συνέχεια Εξωτερική Αξιολόγηση από αλλοδαπούς Εμπειρογνώμονες μέσω της Επιτροπής DentEd Thematic Network Project, έργου χρηματοδοτούμενου από την Ευρωπαϊκή Ένωση^{7,8}. Το έργο αυτό περιλάμβανε την προαιρετική αξιολόγηση των Ευρωπαϊκών Οδοντιατρικών Σχολών στο πλαίσιο του εναρμονισμού των προγραμμάτων σπουδών τους. Στόχος ήταν οι επαναξιολογήσεις ανά πενταετία.

Στη συνέχεια μέσω του προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ II (Αναμόρφωση ΠΠΣ 2003-2008) έγινε λεπτομερής καταγραφή των εκπαιδευτικών στόχων όλων των μαθημάτων, των εκπαιδευτικών μεθόδων και των μεθόδων αξιολόγησης, εκτενής ποσοτική και ποιοτική αξιολόγηση από φοιτητές και προσωπικό και εκπαίδευση του προσωπικού σε εκπαιδευτικές μεθόδους προσαρμοσμένες στην Οδοντιατρική Εκπαίδευση από Ειδικό στην Ιατρική Εκπαίδευση⁹. Στη βάση της προηγηθείσας αυτής εμπειρίας και με σκοπό την υλοποίηση του νέου νόμου, η Γενική Συνέλευση (ΓΣ) στις 29/09/2006 αποφάσισε να συστήσει ομάδα εργασίας για την προβλεπόμενη επαναξιολόγηση μέσω του προγράμματος DentEd. Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι ο Σύλλογος Φοιτητών Οδοντιατρικής αποφάσισε να υποστηρίξει τη διαδικασία (ΑΠ. ΣΦΟΑ 973/13.11.2007).

Μετά όμως από τη συγκρότηση της Ανώτατης Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας (Α.Δι.Π.) και την έκδοση των πρώτων οδηγιών, το Τμήμα αντιλαμβανόμενο τους κοινούς άξονες των δύο διαδικασιών αποφάσισε να προχωρήσει στην πιλοτική εφαρμογή του νόμου και με απόφαση της ΓΣ (20/2/2008) η ομάδα εργασίας για την επαναξιολόγηση από την DentEd μετετράπη σε Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜ.Ε.Α.) με προσθήκη εκπροσώπων φοιτητών και ξεκίνησε στενή συνεργασία με την Α.Δι.Π. Η πρώτη

ΟΜ.Ε.Α. του Οδοντιατρικού Τμήματος Αθηνών είχε ως Πρόεδρο τον καθηγητή κ. Γιώργο Βουγιουκλάκη και μέλη τους: τους κ.κ. Αφροδίτη Κακάμπουρα, Κώστα Τσιχλάκη, Έφη Κιτράκη, Δημήτρη Χαλαζώνη, Αναστασία Κοσιώνη, Βασίλη Παπαϊωάννου και εκπροσώπους φοιτητών.

Μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα η ΟΜ.Ε.Α. αξιοποίησε την προηγηθείσα τεχνογνωσία και το υπάρχον έμψυχο δυναμικό και ετοίμασε την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης¹⁰, η οποία εγκρίθηκε από τη Γ.Σ. την 1^η Οκτωβρίου του 2008 και απεστάλη άμεσα στην Α.Δι.Π. Για τη γραμματειακή υποστήριξη των διαδικασιών το Τμήμα προσέλαβε εξειδικευμένη Γραμματέα με δικά του κονδύλια.

Με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία η Έκθεση κοινοποιήθηκε στις 24/10/2008 στον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων χωρίς όμως να υπάρξει καμία ανταπόκριση, εφόσον το ΕΚΠΑ δεν υποστήριζε εκείνη την περίοδο το σύστημα αξιολόγησης. Στο επόμενο χρονικό διάστημα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος μετέφρασαν την έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης στην Αγγλική γλώσσα καθώς δεν υπήρξε σχετική πρόβλεψη από την Α.Δι.Π. ή το ΕΚΠΑ. Τον Φεβρουάριο του 2009 η Α.Δι.Π. ζήτησε τις προτάσεις του Τμήματος για να δημιουργηθεί δεξαμενή Εξωτερικών Αξιολογητών με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και μετά από σχετικές προτάσεις όλων των Εργαστηρίων απεστάλησαν 24 ονόματα.

Λόγω έλλειψης κεντρικής χρηματοδότησης, καθ' όλη τη διάρκεια του 2009 βρισκόμασταν σε αναμονή έγκρισης κονδυλίων για την ενεργοποίηση της Εξωτερικής Αξιολόγησης, η οποία τελικά επετεύχθη το Δεκέμβριο του ιδίου έτους. Επελέγησαν από την Α.Δι.Π. τέσσερις ιδιαίτερα έμπειροι εξωτερικοί αλλοδαποί αξιολογητές από τη Φινλανδία, τη Γαλλία, τις ΗΠΑ και το ΗΒ. Λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος το οποίο είχε παρέλθει από την υποβολή της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης και τις μεταβολές σε κάποια στοιχεία της, έγινε επικαιροποίηση πινάκων οι οποίοι και απεστάλησαν στην Α.Δι.Π.

Η επίσκεψη των εξωτερικών αξιολογητών στη Σχολή διεξήχθη από το μεσημέρι της 15^{ης} Μαρτίου ως το απόγευμα της 17^{ης} Μαρτίου 2010. Κάθε μέλος της ΟΜ.Ε.Α. είχε την ευθύνη παρουσίασης συγκεκριμένου τμήματος του Προγράμματος Σπουδών. Όλο το πρόγραμμα οργανώθηκε από το Τμήμα και περιλάμβανε σύντομες ημίωρες συναντήσεις με Εργαστήρια και Κλινικές, με εκπρόσωπους φοιτητών και με το διοικητικό προσωπικό, συναντήσεις με την ΟΜ.Ε.Α., ξεναγήσεις σε χώρους Σχολής και χρόνο για συσκέψεις των αξιολογητών μεταξύ τους.

Το χρονικό αυτό διάστημα που διατέθηκε από την Α.Δι.Π. θεωρήθηκε πολύ σύντομο και εξαιρετικά συμπιεσμένο για να μπορέσουν οι αξιολογητές να εμβαθύνουν στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.

Τον Ιούνιο του 2010 απεστάλη το σχέδιο της Έκθεσης των εξωτερικών αξιολογητών για παρατηρήσεις από την ΟΜ.Ε.Α. Οι παρατηρήσεις ήταν ελάχιστες και τον Ιανουάριο του 2010 κατετέθη η τελική Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης¹¹.

Οι αξιολογητές ήταν ιδιαίτερα έμπειροι και μπόρεσαν να διακρίνουν τα θετικά σημεία, τις αδυναμίες, τις απειλές και τις ευκαιρίες για το Τμήμα. Η Εξωτερική Αξιολόγηση εξήρε την πρόοδο του Τμήματος από την προηγούμενη ε-

ξωτερική αξιολόγηση του 1999, παρά τις αντίξοες εξωτερικές οικονομικές συνθήκες και τους περιορισμούς που προκύπτουν από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Ιδρύματος: «*There has been a considerable amount of progress since the ADEE visitation and evaluation in 1999, in particular the integration of clinical patient care in the Total Patient Care clinics. The momentum for this has resulted from the enthusiasm of the faculty in spite of the difficult financial climate. The EEC understands the difficulties in creating change due to historical institutional culture and administrative and legislative restrictions, which are beyond the control of the School. Regardless of these obstacles, it is admirable that the School is on the verge of an expansion of their activities to a new building*»¹¹. Το Τμήμα ετοιμάζεται συστηματικά για την επόμενη Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τα στοιχεία για τη διαμόρφωση της Εσωτερικής Αξιολόγησης προήλθαν και προέρχονται από:

- Τον Οδηγό Σπουδών
  - Τα στοιχεία της Γραμματείας
  - Τα ερωτηματολόγια καταγραφής μαθημάτων σε συντονιστές (για το 2007-2008 έντυπα και από το 2008-2009 ηλεκτρονικά)
  - Την αξιολόγηση των μαθημάτων από τους φοιτητές (έντυπα για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 και ηλεκτρονικά από το 2008-2009)
  - Τον Εσωτερικό Κανονισμό του ΠΜΣ
  - Την καταγραφή δραστηριοτήτων των μελών ΔΕΠ
  - Τη συνεργασία με ΔΕΠ και το τεχνικό προσωπικό για την καταγραφή της υλικοτεχνικής υποδομής
- Στα παραπάνω είναι πολύ σημαντικό να γίνουν κάποια ουσιώδη σχόλια:

Ερωτηματολόγια αξιολόγησης από φοιτητές

Η οδοντιατρική εκπαίδευση παρουσιάζει πολλές ιδιαίτερες αφορούσες κυρίως το ευρύ κλινικό της έργο. Κατά συνέπεια τα πρότυπα ερωτηματολόγια της Α.Δι.Π. δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν ως έχουν. Δημιουργήσαμε εξειδικευμένα ερωτηματολόγια για το αντικείμενό μας (Εικ. 1).

Μία πολύ σημαντική καινοτομία που διευκόλυνε σημαντικά την ιδιαίτερα χρονοβόρα διαδικασία της διανομής, συλλογής και ανάλυσης των γραπτών ερωτηματολογίων αξιολόγησης των μαθημάτων από τους φοιτητές, ήταν η ανάπτυξη από το 2008 από μέλος ΔΕΠ έμπειρο στους ΗΥ σε συνεργασία με τον Τεχνικό Υπολογιστών του Τμήματος, ενός ηλεκτρονικού συστήματος αξιολόγησης με κλειστές (πενταβάθμια κλίμακα) και ανοικτές απαντήσεις. Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει όλα τα μαθήματα του εξαμήνου (θεωρητικά, εργαστηριακά, κλινικά, υποχρεωτικά, προαιρετικά) σε μία ενιαία φόρμα ει-

Γ. ΚΛΙΝΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ:

Γενικές Ερωτήσεις για την Κλινική Συνολικής Αντιμετώπισης (ΚΣΑ):

ΚΣΑ

Η κλινική άσκηση ήταν γενικά καλά οργανωμένη:

Ο τρόπος διακίνησης των φακέλων των ασθενών ήταν ικανοποιητικός:

Η υλικοπνευματική υποδομή (έδρες, συντήρηση μηχανημάτων) ήταν ικανοποιητική:

Η λειτουργία της εργολαβίας ήταν ικανοποιητική (φωκιάτση, εξμηγρήσεις, πήξη υπεριώδους λέιζερ):

Ειδικές Ερωτήσεις για τα Επιμέρους Αντικείμενα της ΚΣΑ:

	Ακίνητη Προσθετική II	Ενδοδοντία II	Κινητή Προσθετική II	Οδοντική Χειρουργία II	Παροδοντολογία II
Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν επαρκές για την πραγματοποίηση της κλινικής άσκησης (συγγράμματα, κλινικοί οδηγοί, ηλεκτρονικό υλικό κλπ):	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η πίστωση των δασκάλων μεθόδων αποτελεσματικά τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η αριθμητική επίδραση του προσωπικού ήταν ικανοποιητική:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η πίστωση των δασκάλων ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις τους (παρουσία στις κλινικές):	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>

Κλινική άσκηση εκτός ΚΣΑ:

	Ορθοδοντική II	Παιδοδοντιολογία I	Στοματική Χειρουργία II	Διαγνωστική και Απεικόνιση Στόματος II
Η κλινική άσκηση ήταν γενικά καλά οργανωμένη:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Ο τρόπος διακίνησης των φακέλων των ασθενών ήταν ικανοποιητικός:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η υλικοπνευματική υποδομή (έδρες, συντήρηση μηχανημάτων) ήταν ικανοποιητική:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η λειτουργία της εργολαβίας ήταν ικανοποιητική (φωκιάτση, εξμηγρήσεις, πήξη υπεριώδους λέιζερ):	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>

Εικ. 1: Εξειδικευμένο ερωτηματολόγιο για τις ανάγκες της κλινικής εκπαίδευσης

σαγωγής δεδομένων για το κάθε εξάμηνο, όπου υπάρχει επίσης η δυνατότητα καταγραφής σχολίων, μέσω ερωτήσεων ανοικτής απάντησης, από τους φοιτητές (Εικ. 2). Στο τέλος των εξαμήνων και πριν τις εξετάσεις μοιράζονται κωδικοί πρόσβασης στους φοιτητές από τυχαία επιλεγμένα μέλη ΔΕΠ κατά τη διάρκεια των υποχρεωτικών

σεμιναρίων ή εργαστηρίων τα οποία παρακολουθούν όλοι οι φοιτητές του εξαμήνου. Κάθε φοιτητής λαμβάνει τυχαία ένα κωδικό, ο οποίος δεν έχει προσωπικό χαρακτήρα και μπορεί να δοθεί στον οποιονδήποτε φοιτητή. Οι κωδικοί πρόσβασης είναι εξειδικευμένοι για κάθε εξάμηνο σπουδών έτσι ώστε να επιτρέπεται σε κάθε φοιτητή

Αξιολόγηση Μαθημάτων 4ου Εξαμήνου

Παρακαλείται η απάντηση στις παρακάτω ερωτήσεις. Αν δεν επιθυμείτε να απαντήσετε σε κάποια ερώτηση, αφήστε το πεδίο της κενό. Πριν τη χρήση "Υποβολή" ελέγξτε προσεκτικά τις απαντήσεις σας με το κέρσι ΑΔΕ.

Συμπληρώστε και συμπληρώστε στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου της Οδοντιατρικής Σχολής.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Διαλέξεις / Σεμινάρια):

	Παραρτηματική Φυσιολογία	Βιολογική Χημεία II	Παθολογική Ανατομία	Επιδημιολογία	Ορθοδοντική I	Ακίνητη Προσθετική I	Οδοντική Χειρουργία I
Το επίπεδο του μαθήματος ήταν επαρκές:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Το περιεχόμενο των παραδόσεων / παρουσιάσεων βελτιώθηκε στην καλύτερη επικοινωνία του μαθήματος:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Πόσο ικανοποιητικό βρέθηκε το συγκείμενο και τα βοηθήματα (σημειώσεις, ηλεκτρονικό υλικό, κλπ.) (σε κλίμακα 1-5):	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η παρουσίαση των δασκάλων παρουσιάζει κρισιμότητα τα μέλημά τους:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η παρουσίαση των δασκάλων ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις τους (παρουσία στο μάθημα):	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>

B. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

	Παθολογική Ανατομία	Ακίνητη Προσθετική I	Διαγνωστική και Απεικόνιση Στόματος	Οδοντική Χειρουργία I	Κινητή Προσθετική I
Η εργαστηριακή άσκηση ήταν γενικά καλά οργανωμένη:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Τρόπος διακίνησης των φακέλων με τον ρυθμό:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Ο εξοπλισμός των εργαστηρίων ήταν επαρκής:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Το εκπαιδευτικό υλικό που δόθηκε στο εργαστήριο ήταν επαρκές (συγγράμματα, οδηγοί, ηλεκτρονικό υλικό κλπ.):	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η πίστωση των δασκάλων μεθόδων αποτελεσματικά τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η πίστωση των δασκάλων ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις τους (παρουσία στο εργαστήριο):	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>
Η αριθμητική επίδραση του προσωπικού ήταν ικανοποιητική:	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="5"/>

Ελέγξτε τις απαντήσεις σας και πατήστε "Υποβολή"! ΑΔΕ θα είναι ετοιμάς διάθεσης των απαντήσεων σας αργότερα. Στο επόμενο πεδίο μπορείτε να σχολιάσετε το σχέδιο και τα παρατηρήσεις σας.

Εικ. 2: Ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση της θεωρητικής και εργαστηριακής εκπαίδευσης των μαθημάτων του 4ου εξαμήνου. Το ερωτηματολόγιο παρέχει και τη δυνατότητα συμπλήρωσης ελεύθερων σχολίων και παρατηρήσεων από τους φοιτητές.

να αξιολογεί μόνο τη σελίδα του εξαμήνου που παρακολουθεί (Εικ. 3). Όταν ο φοιτητής υποβάλει τα στοιχεία αξιολόγησης ο κωδικός που χρησιμοποίησε αδρανοποιείται, έτσι ώστε να μην μπορεί να γίνει δεύτερη αξιολόγηση με τον ίδιο κωδικό.

Εικ. 3: Η «σελίδα» εισόδου στην ηλεκτρονική αξιολόγηση. Ο φοιτητής εισάγει το μοναδικό του κωδικό πρόσβασης και μεταβαίνει στη σελίδα του εξαμήνου στο οποίο ανήκει. Μετά την υποβολή των στοιχείων ο συγκεκριμένος κωδικός αδρανοποιείται.

Οι φοιτητές για 20 περίπου ημέρες μπορούν να έχουν ηλεκτρονική πρόσβαση στο σύστημα. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας γίνεται επεξεργασία των στοιχείων της βάσης δεδομένων και τα αποτελέσματα αναρτώνται άμεσα στην ιστοσελίδα του Τμήματος (http://www.dent.uoa.gr/node.php?n=selfeval_1999eval&lang=el). Πολύ σημαντικά στοιχεία προκύπτουν και από τις απαντήσεις των φοιτητών στις ερωτήσεις ανοικτής απάντησης (Εικ. 2) τα δε σχόλια αυτά αποστέλλονται στους συντονιστές των μαθημάτων.

Το πρόβλημα που καταγράφεται με την ηλεκτρονική αξιολόγηση είναι η σχετικά μικρή συμμετοχή των φοιτητών (περίπου 25% των ενεργών φοιτητών) σε σχέση με την αντίστοιχη ανταπόκριση στα γραπτά ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν την πρώτη χρονιά εφαρμογής της αξιολόγησης στη τμήμα (συμμετοχή περίπου 70%). Υπάρχουν αρκετές προτάσεις τις οποίες σκεφτόμαστε να εφαρμόσουμε άμεσα, όπως ηλεκτρονική υπενθύμιση μέσω email, SMS ή μέσα από συστήματα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και η διοργάνωση «γιορτής αξιολόγησης» μέσα στην ακαδημαϊκή χρονιά με συμμετοχή όλων των φοιτητών και του συνόλου του προσωπικού, με συζητήσεις, σχολιασμούς, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις κ.λπ. Είναι πολύ σημαντικό η ουσία της αξιολόγησης και

της συνεχούς βελτίωσης να περάσουν στο συλλογικό υποσυνείδητο ως μία αναγκαία και θετική διαδικασία.

Ερωτηματολόγια καταγραφής μαθημάτων

Από το 2008 τα ερωτηματολόγια καταγραφής μαθημάτων αποστέλλονται επίσης ηλεκτρονικά στους συντονιστές κάθε Σεπτέμβριο για επικαιροποίηση. Με τον τρόπο αυτό η καταγραφή τους γίνεται επίσης με μεγάλη ταχύτητα.

Καταγραφή δραστηριοτήτων των μελών ΔΕΠ

Υπήρξε και υπάρχει μία προθυμία των μελών ΔΕΠ να αποστέλλουν στην ΟΜ.Ε.Α. τον κατάλογο των επιστημονικών δραστηριοτήτων τους. Υπολογίζεται ότι μόνο το 25% περίπου του προσωπικού απέστειλε και αποστέλλει σχετικά στοιχεία. Η ΟΜ.Ε.Α. ανέλαβε την εύρεση ξένων δημοσιεύσεων από ηλεκτρονικές βάσεις (πχ. PubMed, Scopus κ.λπ.). Ωστόσο αυτή η πρακτική οδηγεί σε σημαντική υποεκτίμηση του συνολικού επιστημονικού έργου του Τμήματος καθώς δεν καταγράφονται ελληνικές δημοσιεύσεις και συγγράμματα και γενικά όλα τα δεδομένα εκτός των συγκεκριμένων βάσεων.

Τα στοιχεία του φοιτητολογίου από τη Γραμματεία

Αρκετά από τα στοιχεία για τους φοιτητές που ζήτησε η Α.Δι.Π. δεν προέκυψαν αυτόματα από το σύστημα μηχανογράφησης της Γραμματείας του Τμήματος και απαιτήθηκε συλλογή στοιχείων από την Κεντρική Γραμματεία του ΕΚΠΑ και επεξεργασία τους από μέλος της ΟΜ.Ε.Α. (πχ. % κατανομή βαθμών, εξέλιξη των εγγεγραμμένων φοιτητών σε όλα τα έτη σπουδών). Ακόμα όμως και στην περίπτωση αυτή κάποια στοιχεία δεν είναι απολύτως ακριβή.

ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η διαδικασία της Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης απέδωσαν σημαντικά οφέλη στο Τμήμα. Ενισχύθηκε η ήδη υπάρχουσα τεχνογνωσία Αξιολόγησης και αναπτύχθηκαν καινοτόμες διαδικασίες συλλογής και ανάλυσης στοιχείων. Το ήδη θετικό κλίμα για την αξιολόγηση ενισχύθηκε περαιτέρω. Επετεύχθη η βαθιά και ουσιαστική γνώση ιδιαίτερα για το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών. Κατετέθησαν σημαντικές προτάσεις βελτίωσής του, αρκετές από τις οποίες ετέθησαν σε εφαρμογή. Είναι πολύ σημαντικό ότι υπάρχει ένα συγκεκριμένο μεσοπρόθεσμο πλαίσιο ανάπτυξης του Τμήματος.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Το Τμήμα συνάντησε πολλές εξωτερικές δυσκολίες κατά την εφαρμογή της διαδικασίας αξιολόγησης η οποία πραγματοποιήθηκε με βάση αποκλειστικά τις δικές του δυνατότητες. Υπήρξε πλήρης απουσία κεντρικής υποστήριξης από το Πανεπιστήμιο Αθηνών σε οικονομικό και διοικητικό επίπεδο. Το Τμήμα επιβαρύνθηκε οικονομικά με την πρόσληψη γραμματέως ΟΜ.Ε.Α. την οποία εξακολουθεί να απασχολεί με ίδια έξοδα.

Στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του νόμου κατα-

γράφηκαν και από πλευράς της Α.Δι.Π. κάποιες καθυστερήσεις και προβλήματα στη διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης, οφειλόμενες κυρίως στην έλλειψη χρηματοδότησής της από το Υπουργείο Παιδείας, αλλά και στην καθυστέρηση στην αποστολή στοιχείων του Τμήματος στους εξωτερικούς αξιολογητές.

Η απουσία εξωτερικής υποστήριξης είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική προσωπική επιβάρυνση για τα λίγα μέλη ΔΕΠ που ασχολήθηκαν και ασχολούνται συστηματικά με την αξιολόγηση του Τμήματος εις βάρος των άλλων εκπαιδευτικών, ερευνητικών και διοικητικών δραστηριοτήτων τους¹⁰.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στη βάση της σημαντικής εμπειρίας του Τμήματος από τις διαδικασίες Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης κατατίθενται οι πιο κάτω προτάσεις:

- Ενίσχυση των Τμημάτων σε θέματα τεχνογνωσίας και διοικητικής υποστήριξης για θέματα αξιολόγησης.
- Οικονομική ενίσχυση των Τμημάτων (γραμματειακή υποστήριξη, μεταφράσεις, συγκέντρωση και επεξεργασία ερωτηματολογίων).
- Εκπαίδευση των ΟΜ.Ε.Α. στις αρχές και τις μεθόδους της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης. Δεν είναι δυνατόν οι ΟΜ.Ε.Α. να αναλαμβάνουν τόσο σημαντικά καθήκοντα χωρίς να διαθέτουν τα αναγκαία «εργαλεία» γνώσης.
- Διασφάλιση επαρκούς και αποτελεσματικής επικοινωνίας ΟΜ.Ε.Α. με ΜΟ.Δι.Π.
- Αποτελεσματική επικοινωνία της Α.Δι.Π. με τις ΜΟ.Δι.Π. ώστε να υπάρχει επαρκής συνεργασία στην μεθοδολογία άντλησης στοιχείων (πχ προσαρμογή μηχανοργάνωσης Γραμματειών).
- Τροποποίηση της μηχανοργάνωσης των Γραμματειών για αυτοματοποιημένη συλλογή των στοιχείων που ζητά η Α.Δι.Π. Επιπρόσθετα, τα στοιχεία αυτά θα μπορούσαν να συλλέγονται απ' ευθείας από τη ΜΟ.Δι.Π. χωρίς να απαιτείται επιπλέον επιβάρυνση του προσωπικού των ΟΜ.Ε.Α. των Τμημάτων.
- Ταχεία και αποτελεσματική προώθηση των διαδικασιών Εξωτερικής Αξιολόγησης.
- Διαμόρφωση ερωτηματολογίων προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε Τμήματος.
- Ενίσχυση της αξιολόγησης των μαθημάτων από τους φοιτητές και προσαρμογή της μεθοδολογίας στις ανάγκες και στην ιδιαίτερη κουλτούρα κάθε Τμήματος. Υπάρχουν Τμήματα στα οποία η εφαρμογή αποκλειστικά ηλεκτρονικής αξιολόγησης θα είχε ως αποτέλεσμα την ελάχιστη συμμετοχή φοιτητών. Εναλλακτικά θα μπορούσε να αξιοποιηθεί άλλη τεχνολογία (πχ scanners) με κάλυψη του σχετικού κόστους από το Πανεπιστήμιο. Ιδιαίτερα κατά τις πρώτες διαγνωστικές αξιολογήσεις είναι σημαντικό και κρίσιμο να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των φοιτητών ώστε να ληφθούν αξιόπιστα στοιχεία.

- Ενίσχυση της ενεργητικής συμμετοχής και υποστήριξης των διαδικασιών αξιολόγησης από το προσωπικό (εκπαιδευτικό, διοικητικό, τεχνικό κ.λπ). Αυτό προϋποθέτει τη συμμετοχή τους στη συμπλήρωση σχετικών ερωτηματολογίων ή σε ομάδες συζήτησης. Το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΑΕΙ ιδιαίτερα στις μέρες μας αντιμετωπίζει πολλαπλά προβλήματα και εξωτερικές πιέσεις και αισθάνεται συχνά να απαξιώνεται ο ρόλος και η προσφορά του. Επιπλέον είναι το κατεξοχήν αρμόδιο σώμα για να εντοπίσει και να καταγράψει τα προβλήματα στο χώρο του αλλά και να προτείνει λύσεις. Η φωνή του λοιπόν και οι απόψεις του πρέπει να καταγράφονται συστηματικά και να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε διαδικασία αξιολόγησης. Επιπλέον δεν πρέπει κανείς να παραβλέπει το γεγονός ότι ο «καθηγητής» αποτελεί «πρότυπο» για τους φοιτητές και μέσα από τη δική του θετική στάση μπορεί να ενισχυθεί και η ουσιαστική συμμετοχή των φοιτητών στις διαδικασίες.
- Ενίσχυση της ποιοτικής αξιολόγησης (πχ συνεντεύξεις, συζήτηση σε ομάδες, ερωτηματολόγια ανοικτής απάντησης). Η ποιοτική αξιολόγηση αν και είναι χρονοβόρα και απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις ανάλυσης των στοιχείων είναι απολύτως αναγκαία, αν θελήσει κανείς να εμβαθύνει στην πηγή και την ουσία των προβλημάτων που καταγράφονται με την ποσοτική αξιολόγηση. Η ποιοτική αξιολόγηση πρέπει να απευθύνεται και στους φοιτητές και στο προσωπικό. Για τα Τμήματα όπου δεν υπάρχει προσωπικό εκπαιδευμένο σχετικά, θα πρέπει να υπάρξει υποστήριξη από τη ΜΟ.Δι.Π.
- Ενίσχυση της παροχής στοιχείων επιστημονικού έργου από τα μέλη ΔΕΠ. Αποτελεί ένα μεγάλο στόιχημα και θα πρέπει να ενισχυθεί με την κατάλληλη ενημέρωση αλλά και με τη θέσπιση υποχρεωτικότητας.
- Ενσωμάτωση και εφαρμογή του συστήματος ECTS και έκδοση του Diploma Supplement από την κεντρική Γραμματεία ΕΚΠΑ για όλες τις Σχολές, στοιχείο που καταγράφηκε από τους εξωτερικούς αξιολογητές και αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τις ανταλλαγές των φοιτητών σε επίπεδο ΕΕ.
- Εφαρμογή ενιαίου συστήματος αξιολόγησης ομοειδών Τμημάτων ώστε να ενισχυθούν η μεταφορά τεχνογνωσίας και η υγιής άμιλλα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διαδικασία της αξιολόγησης είναι μία συνεχής και κοινωδής διαδικασία η οποία θα πρέπει να συνοδεύεται από βελτιωτικές παρεμβάσεις. Αλλιώς θα παραμείνει μία τυπική εφαρμογή του νόμου χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα για τη βελτίωση του έργου των ΑΕΙ.

Σε επίπεδο Τμήματος είναι αναγκαίο να συνοδεύεται από ευρεία συζήτηση μέσα στα αρμόδια όργανα ώστε να ενημερώνεται το προσωπικό και να προτείνονται λύσεις. Οι Επιτροπές Σπουδών θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με τις ΟΜ.Ε.Α., να σκύβουν προσεκτικά στα στοιχεία των αξιολογήσεων και να εργάζονται συστηματικά ώστε να αξιοποιούν τα συμπεράσματα πα-

ρεμβαίνοντας κατάλληλα στο Πρόγραμμα Σπουδών. Τέλος θα πρέπει να υπάρχει επιβράβευση των Τμημάτων εκείνων που συμμετείχαν και συμμετέχουν σταθερά και αποτελεσματικά στις διαδικασίες αξιολόγησης και που προσπαθούν μέσα στις δύσκολες συγκυρίες να βελτιώσουν το έργο τους.

Θα πρέπει όλοι μας να προσπαθήσουμε με κάθε τρόπο να βελτιώσουμε και να διαφυλάξουμε το Δημόσιο Πανεπιστήμιο, από τις όποιες προσπάθειες απαξίωσης και κατασυκοφάντησης που υφίσταται τον τελευταίο καιρό. Ο οδοντιατρικός κόσμος της Ελλάδας είναι μικρός και συμπαγής και οι περισσότεροι από εμάς είμαστε τέκνα αυτών των δύο Δημόσιων Σχολών που ξεχωρίζουν μέσα στο γκρίζο των καιρών και αξίζουν τη στήριξη της Πολιτείας και της Κοινωνίας.

ΠΠΣ = Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

ΠΜΣ = Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

SUMMARY

The evaluation of the Higher Institutions. Difficulties and opportunities. The experience of the Athens Dental School of the Internal and External Evaluation process A. Kossioni, A. Kakabura, G. Vougiouklakis

hellenic stomatological review 55: 187-193, 2011

The Athens Dental School was one of the first Faculties in Greece that completed the internal and external evaluation process (2008 and 2010 respectively) according to the National Law 3374/2005 for the Quality Assurance in Higher Education. The factors that significantly enabled the evaluation procedures were the previous experience of the DentEd internal and external evaluations in 1999, the recent curriculum restructure (2003-2008) and the experience and knowledge of specific staff members of educational evaluations. The students and the staff supported the procedures. However the School did not receive any financial or administrative support from the Central University because at that time it did not support the State evaluation system. The School's evaluation process was self-financed. Information was collected from the Undergraduate Studies Programme, the Graduate Programme Guides, the students' secretariat, the academic staff, the students, the technical and supportive staff members. To facilitate the students' evaluation of the courses the School developed an electronic system. At the end of each semester and before the exams the students receive a unique password to enter the electronic evaluation system. An important weakness of the procedure was that many faculty members did not complete the questionnaires referring to their academic activities, resulting in the underestimation of the total School academic activities. The evaluation

procedure identified the strengths, the weaknesses, the opportunities and the threats of the Study Programme. The School supports the quality assurance in Higher Education and based on its experience it identifies areas that should be improved in the evaluation system. It is however imperative that the State rewards the Faculties which support quality enhancement and serve the community.

Key words: internal evaluation, external evaluation, Dental School, quality assurance

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Cowpe J, Plasschaert A, Harzer W, Vinkka-Puhakka H, Walmley AD: Profile and competences for the graduating European dentist - update 2009. *Eur J Dent Educ* 2010; 14: 193-202.
2. European Society of Endodontology. Undergraduate curriculum guidelines for Endodontology. *Int Endodont J* 2001; 34: 574-580.
3. European Academy of Paediatric Dentistry. A guideline framework for undergraduate education in Paediatric Dentistry. *Eur Archs Paediatr Dent* 2009; 10: 114-119.
4. Kossioni A, Vanobbergen J, Newton J, Muller F, Heath MR: European College of Gerodontology: undergraduate curriculum guidelines in Gerodontology. *Gerodontology* 2009; 26: 165-171.
5. Mattheos N, Ivanovski S, Heitz-Mayfield L, Klineberg I, Sambrook P, Scholz S: University teaching of implant dentistry: guidelines for education of dental undergraduate students and general dental practitioners. An Australian consensus document. *Aust Dent J* 2010; 55: 329-332.
6. Schulte AG, Pitts N B, Huysmans MCDNJM, Splieth C, Buchalla W: European Core Curriculum in Cariology for undergraduate dental students. *Eur J Dent Educ* 2011; 15: 9-17.
7. National and Kapodistrian University of Athens. School of Dentistry. Information for DentEd visitors, May 1999. (<http://www.dent.uoa.gr/data/upload/File/evaluation/selfEval1999.pdf>) όπως εμφανίζεται στις 12 Ιουλίου 2011.
8. EU-DentEd network. Site visit to National and Kapodistrian University of Athens School of Dentistry. Final report. 15-19 May 1999 (http://www.dent.uoa.gr/data/upload/File/evaluation/selfEval1999_report.pdf) όπως εμφανίζεται στις 12 Ιουλίου 2011.
9. Τόμος πεπραγμένων. ΕΠΕΑΕΚ II. «Αναμόρφωση Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Τμήματος Οδοντιατρικής» 2003-2008. Επιστημονικός Υπεύθυνος: Καθηγητής Γ. Βουγιουκλάκης. Αθήνα Αύγουστος 2008. (http://www.dent.uoa.gr/data/upload/File/evaluation/selfEval1999_report.pdf), όπως εμφανίζεται στις 12 Ιουλίου 2011.
10. NKUA. School of Dentistry. Self-Assessment report. Academic year 2007-2008. November 2008. (<http://www.dent.uoa.gr/data/upload/File/evaluation/selfassessment08-09.doc>), όπως εμφανίζεται στις 12 Ιουλίου 2011.
11. HQAA. External Evaluation Report. NKUA. Dental School. January 2010. (http://www.dent.uoa.gr/data/upload/File/evaluation/2010_external_evaluation_report.pdf#page=2&view=Fit), όπως εμφανίζεται στις 12 Ιουλίου 2011.

Διεύθυνση για επικοινωνία:

A. Κοσσιώνη

Θηβών 2

115 27 ΓΟΥΔΗ, ΑΘΗΝΑ

email: akossioni@dent.uoa.gr